

Byggteknisk konsulentvirksomhet

Deskriptiv analyse av utvikling i lønnsomhet og selskapsstruktur i bransjen, og oppkjøpsvirksomhet hos de største selskapene

1. juni 2017

Om Oslo Economics

Oslo Economics utreder økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, myndigheter og organisasjoner. Våre analyser kan være et beslutningsgrunnlag for myndighetene, et informasjonsgrunnlag i rettslige prosesser, eller et grunnlag for interesseorganisasjoner som ønsker å påvirke sine rammebetingelser. Vi forstår problemstillingene som oppstår i skjæringspunktet mellom marked og politikk.

Oslo Economics er et samfunnsøkonomisk rådgivningsmiljø med erfarne konsulenter med bakgrunn fra offentlig forvaltning og ulike forsknings- og analysemiljøer. Vi tilbyr innsikt og analyse basert på bransjeerfaring, sterk fagkompetanse og et omfattende nettverk av samarbeidspartnere.

Næringsanalyser

Oslo Economics tilbyr næringsøkonomiske analyser. Vi utfører analyser av konkurransevnen til både enkelt næringer og næringsregioner, ringvirkningsanalyser, evaluering av næringspolitiske virkemidler, samfunnsøkonomiske analyser av næringspolitiske tiltak og kvalitetssikring av offentlige investeringsprosjekter.

Oslo Economics tilbyr innsikt og analyse basert på bransjeerfaring, sterk fagkompetanse og et omfattende nettverk av samarbeidspartnere.

Byggteknisk konsulentvirksomhet/2017-22

Oslo Economics, 1. juni 2017

Kontaktperson:

Asbjørn Englund / Partner

aen@osloeconomics.no, Tel. +47 913 18 802

Innhold

Sammendrag og konklusjoner	4
1. Innledning	5
2. Oversikt over bransjen	6
2.1 Antall selskaper og organisasjonsform	6
2.2 Omsetning, sysselsetting og lønnsomhet i bransjen	7
2.3 De største selskapene i bransjen	9
2.4 De største oppkjøpene i bransjen	10
3. De seks store selskapene innenfor byggteknisk konsulentvirksomhet	12
3.1 Presentasjon av selskapene	12
3.2 Omsetning, sysselsetting og lønnsomhet i selskapene	13
3.3 Nærmere om oppkjøpsvirksomheten til selskapene	16
4. Referanser	26

Sammendrag og konklusjoner

Oslo Economics har på oppdrag fra Teknisk ukeblad gjort en deskriptiv analyse av bransjen for rådgivende ingeniører, med fokus på byggteknisk konsulentvirksomhet. Vi har kartlagt utvikling i selskapsstruktur og viktige nøkkeltall for bransjen som helhet og for de store selskapene innenfor bransjen. For de store selskapene har vi også gjort en samlet kartlegging av deres oppkjøpsvirksomhet de siste årene. Kartleggingen er basert på offentlig tilgjengelig statistikk og regnskapstall fra 2010 til 2015¹.

Dersom vi ser bort fra enkeltmannsforetak er det i dag nær 2 900 aktive foretak innenfor næringsundergruppen for byggteknisk konsulentvirksomhet. I tillegg har Statistisk sentralbyrå registrert om lag 1 300 foretak som i dag er inaktive eller slettet. Både antall nyetableringer og antall foretak har økt de siste årene. Gjennomsnittlig alder på aktive foretak er 10 år.

I 2015 hadde bransjen en total omsetning på om lag 24 mrd. kroner og sysselsatte 15 500 personer. Da hadde bransjen opplevd betydelig vekst gjennom en tiårsperiode. Fra 2006 til 2015 har bransjen hatt en gjennomsnittlig årlig realvekst på 7 prosent målt i omsetning. Totale lønnskostnader i bransjen har hatt en gjennomsnittlig realvekst på 9 prosent per år. Utvikling i lønnsomhet er ikke like entydig. Det har vært en reell økning i totalt driftsresultat i næringen gjennom perioden. Imidlertid har driftsmarginen blitt redusert fra om lag 10 til om lag 8 prosent.

Seks selskaper hadde en total omsetning på over 1 mrd. kroner i 2015. Dette er Norconsult AS, Multiconsult ASA, Sweco Norge AS, Rambøll Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak AS. Alle disse har også hatt en betydelig vekst i omsetning og antall årsverk fra 2006 til 2015. Alle de seks selskapene har i løpet av perioden mer enn doblet sin reelle omsetning og de fleste av dem har også doblet antall årsverk. Lønnsomheten synes imidlertid å være stabil eller også avtakende for enkelte selskap. Både Rambøll Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak AS hatt en reell nedgang i omsetning per årsverk og i resultat som andel av omsetning (driftsmargin).

En del av veksten i de seks største selskapene kan etter alt å dømme tilskrives deres oppkjøpsvirksomhet de siste årene. Fra 2010 og frem til i dag har vi identifisert at de seks største selskapene til sammen har kjøpt opp 107 selskaper, med totalt 1 527 årsverk. Når vi legger sammen nominelle omsetningstall fra de respektive årene selskapene ble kjøpt opp utgjør dette en total omsetning på nær 2 mrd. kroner.

Når vi ser på nominelle tall for omsetning og antall årsverk i overdratte virksomheter har Norconsult AS (med datterselskaper) hatt den mest omfattende oppkjøpsvirksomheten, etterfulgt av Multiconsult AS. Deretter følger Rambøll Norge AS, Sweco Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak AS. Oppkjøpene utgjør også en betydelig andel av selskapenes totale vekst i den samme perioden. For perioden 2010-2015 finner vi at Rambøll Norge AS har den største oppkjøpsvirksomheten relativt til egen vekst, etterfulgt av Norconsult AS (med datterselskaper). Vi finner at omsetning og antall årsverk i de overdratte virksomhetene utgjør mellom 15 og 65 prosent av de overtakende selskapenes totale vekst.

¹ 2015 var siste tilgjengelige regnskapsår da rapporten ble ferdigstilt 1. juni 2017. Ved kartlegging av oppkjøp har vi sett på hendelser frem til våren 2017.

1. Innledning

Oslo Economics har på oppdrag fra Teknisk Ukeblad gjennomført en kartlegging av utviklingen i viktige nøkkeltall og selskapsstruktur i bransjen for rådgivende ingeniører, med særlig fokus på oppkjøpsvirksomheten til de største selskapene. Rapporten omhandler selskapene som er eller har vært registrert i næringsundergruppen for byggteknisk konsulentvirksomhet (under NACE-kode 71.121) i henhold til SSBs standard for næringsgruppering². Rapporten er ment som et faktagrunnlag for Teknisk Ukeblad.

Rapporten gir en generell oversikt over utviklingen i omsetning, lønnsomhet og selskapsstruktur i bransjen de seneste årene. Det gis videre en beskrivelse av de store selskapene innenfor bransjen og utviklingen i viktige nøkkeltall for disse. Selskapene vi har sett nærmere på er Norconsult AS, Multiconsult ASA, Sweco Norge AS, Rambøll Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak AS. Basert på en gjennomgang av kunngjorte fusjoner og oppkjøp gir vi en samlet oversikt over selskapenes oppkjøpsvirksomhet fra 2010 og frem til i dag.

All informasjon er hentet fra offentlig tilgjengelige kilder. Viktige kilder har vært Enhets- og Foretaksregisteret, Konkursregisteret og Regnskapsregisteret fra Brønnøysund og strukturstatistikk for næringen fra SSB. Videre har vi benyttet informasjon fra selskapenes nettsider, årsberetninger og -rapporter.

Regnskapsinformasjon er innhentet for perioden 2010-2015, som per 1. juni 2017 er siste tilgjengelige regnskapsår. I en del tilfeller bruker vi også regnskapsinformasjon tilbake til 2006. Informasjon om fusjoner og oppkjøp er innhentet for årene 2010 og frem til april 2017 og er i stor grad basert på kunngjøringer i Brønnøysundregistrene. Vi har også inkludert oppkjøp som er annonsert, men ikke registrert i Brønnøysundregistrene. Vi har ikke oversikt over eventuelle enkeltmannsforetak som er innfusjonert i de store selskapene, da det ikke finnes offentlig tilgjengelige kunngjøringer om dette. Alle data er innhentet i mars, april og mai 2017.

² Det er vanskelig å definere hvilke bedrifter som er rådgivende ingeniørfirma på en fullgod måte. Vi har valgt å benytte bedrifter registrert som byggteknisk konsulentvirksomhet av SSB i deres inndeling i næringsundergrupper. Innenfor rammen for oppdraget er det ikke mulig å gå gjennom alle selskaper som er registrert i denne næringsundergruppen og vurdere om dette faktisk er rådgivende ingeniørfirma, entreprenørvirksomhet eller annen virksomhet.

2. Oversikt over bransjen

I dette kapittelet gir vi en generell oversikt over byggteknisk konsulentvirksomhet i Norge. Vi gir en oversikt over antall foretak og fordeling mellom ulike organisasjonsformer i bransjen. Videre beskriver vi utvikling i omsetning og lønnsomhet for bransjen totalt sett. Vi gjør også en overordnet kartlegging av store transaksjoner som har foregått de seneste årene.

2.1 Antall selskaper og organisasjonsform

Tabell 1 gir en oversikt over antall foretak som er registrert, eller noen gang har vært registrert, innenfor byggteknisk konsulentvirksomhet.³ I tabellen er foretakene fordelt mellom aktive og inaktive foretak og mellom ulike organisasjonstyper.

Tabell 1. Selskaper innenfor byggteknisk konsulentvirksomhet fordelt på organisasjonstyper

Selskapsform	Antall
Totalt antall aktive foretak	6 829
Enkeltmannsforetak (ENK)	3 945
Aksjeselskap (AS)	2 539
Norskregistrert utenlandsk foretak (NUF)	262
Delt ansvar (DA)	39
Ansvarlig selskap (ANS)	30
Annet	14
Ikke enkeltmannsforetak	2 878
Totalt antall inaktive/slettede foretak	2 594
Enkeltmannsforetak (ENK)	1 282
Ikke enkeltmannsforetak	1 312

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics

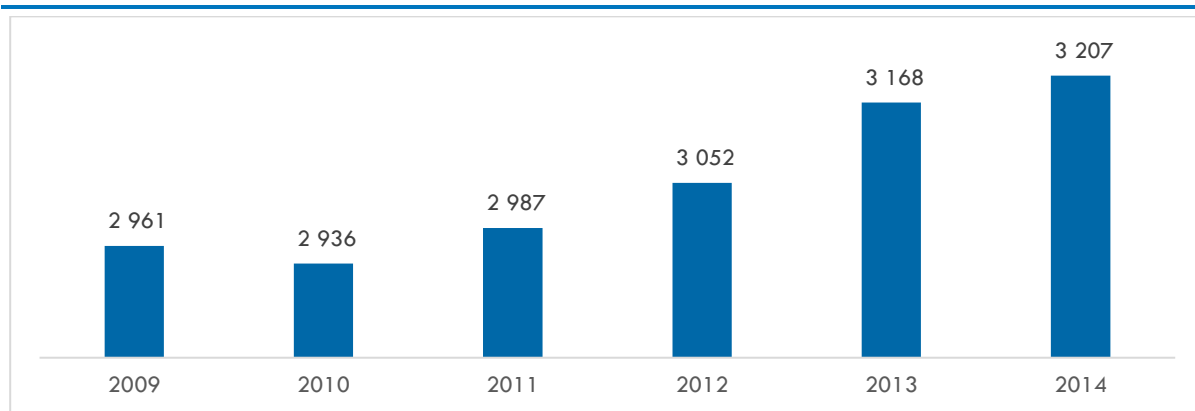
Totalt er det registrert i overkant av 6 800 aktive foretak innenfor bransjen. Nesten 4000 av disse er enkeltmannsforetak. I tillegg har det tidligere vært registrert om lag 2 600 foretak som nå er inaktive eller slettet. Av disse har om lag 1 300 vært enkeltmannsforetak.

I den videre analysen inkluderes alle foretak som ikke er enkeltmannsforetak. Dette omfatter 2 878 aktive selskaper og 1 312 slettede eller inaktive selskaper. For enkeltmannsforetak er det svært begrenset med offentlig tilgjengelig informasjon. Disse foretakene er ikke pliktige til å innrapportere regnskap eller kunngjøringer om oppkjøp/fusjoner eller rapporteringspliktige avtaler mellom aksjonærer. Det er heller ikke god statistikk over stiftelsesdato for enkeltmannsforetak stiftet før 1995.

Figur 2-1 viser utviklingen i antall foretak basert på tall fra SSBs statistikk over næringslivstjenester. Statistikken er kun tilgjengelig for årene 2009-2014.

³ Tallene inkluderer ikke underavdelinger til andre selskaper, som enkelte ganger har egne organisasjonsnummer, eller konkursbo, som også får tildelt egne organisasjonsnummer. Tallene inkluderer imidlertid selskaper som har gått konkurs. Videre vil virksomheten som foregår i underavdelinger fanges opp i morselskapets regnskaper.

Figur 2-1. Antall foretak, ikke enkeltmannsforetak

Kilde: SSBs statistikk om næringslivstjenester (2017)

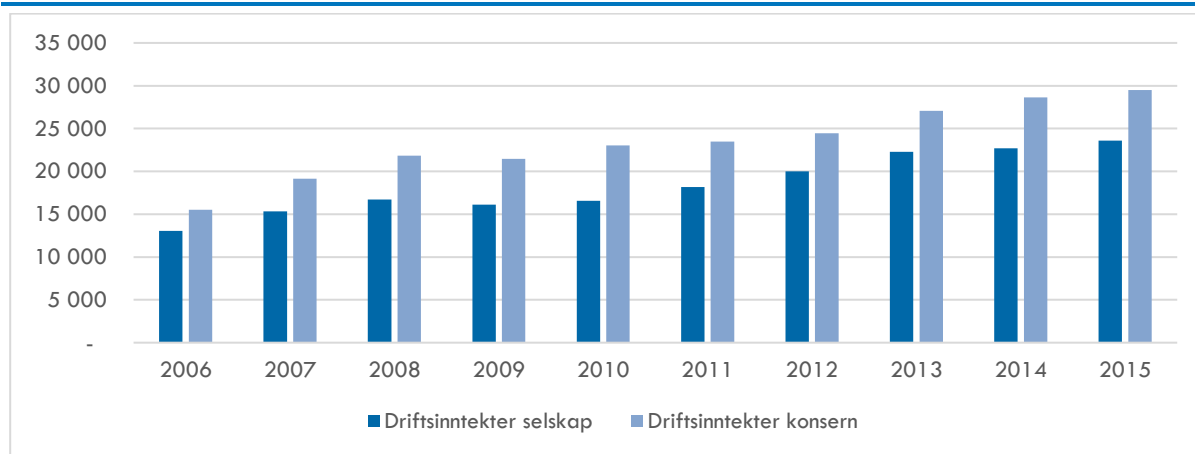
Med unntak av en liten nedgang fra 2009 til 2010 har antall foretak økt gjennom hele perioden frem til 2014. I 2009 var det 2961 foretak registrert som byggteknisk konsulentvirksomhet mens det i 2014 var 3 207 foretak.⁴ Det tilsvarer en økning på 246 foretak.

2.2 Omsetning, sysselsetting og lønnsomhet i bransjen

I det videre ser vi nærmere på utviklingen i total omsetning, sysselsetting og lønnsomhet for alle selskap innenfor byggteknisk konsulentvirksomhet. Tallene inkluderer ikke enkeltmannsforetak.

Figur 2-2 viser reell utvikling i totale driftsinntekter for alle foretak innenfor byggteknisk konsulentvirksomhet. Totale driftsinntekter er beregnet både basert på konsernregnskap og selskapsregnskap. Alle tall er oppgitt i 2015-kroner.

Figur 2-2. Total omsetning alle foretak (millioner 2015-kr)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics. Tallene for beregning av driftsresultat er omregnet til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

Verken tall basert på selskapsregnskap eller konsernregnskap er presise estimater for den faktiske omsetningen i bransjen. Totale driftsinntekter basert på selskapsregnskaper inkluderer inntekter fra konserninterne transaksjoner, noe som kan gi en viss dobbelttelling av omsetning i bransjen. Driftsinntekter basert på konsernregnskaper er justert for omsetning fra konserninterne transaksjoner, men vil på sin side inkludere inntekter fra datterselskaper som opererer innenfor andre bransjer. Som det fremgår nedenfor er total omsetning i bransjen en del høyere når vi ser på konsernregnskapene enn på selskapsregnskapene. Dette reflekterer at en del selskaper innenfor bransjen har datterselskaper med betydelig omsetning fra andre bransjer.

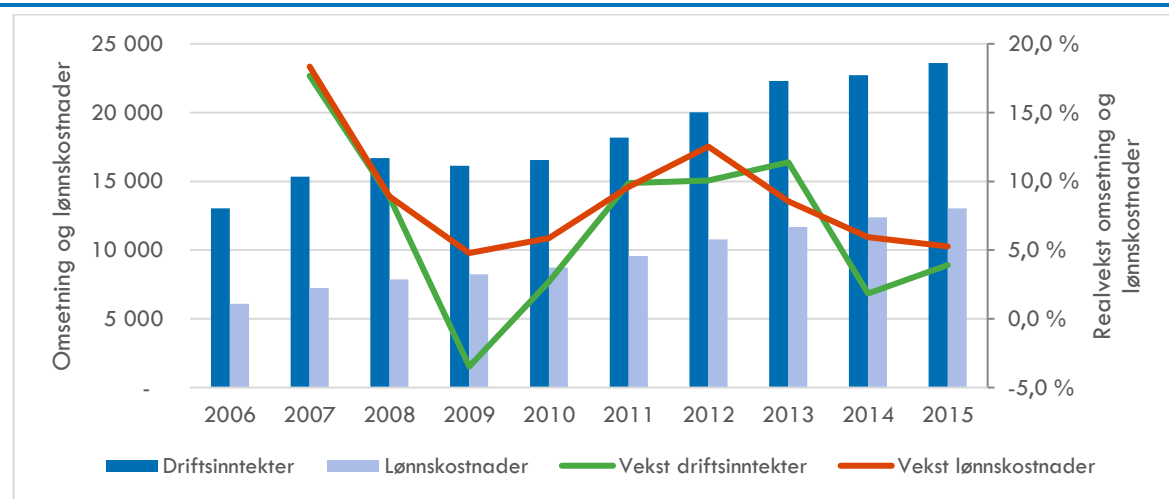
⁴ Bakgrunnen for at tallet her er høyere enn i statistikken fra Proff er at statistikken fra SSB også inkluderer inaktive foretak som ikke er slettet.

Selv om det vil være feilkilder i omsetningstallene gir de likevel en illustrasjon på bransjens størrelse og utvikling. Ser vi på selskapstallene har bransjens realomsetning økt fra om lag 13 mrd. kroner i 2006 til om lag 23,5 mrd. i 2015 (begge tall i 2015-kroner). Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig realvekst på 7 prosent. Konserntallene viser samme utvikling.

De videre analysene er basert på selskapstall. Der vi unntaksvis benytter konserntall fremgår det eksplisitt.

Figur 2-3 viser sammenhengen mellom realutviklingen i total omsetning og totale lønnskostnader i bransjen. Alle tall er diskontert til 2015-kr.

Figur 2-3. Omsetning og lønnskostnader alle foretak (millioner 2015-kr)

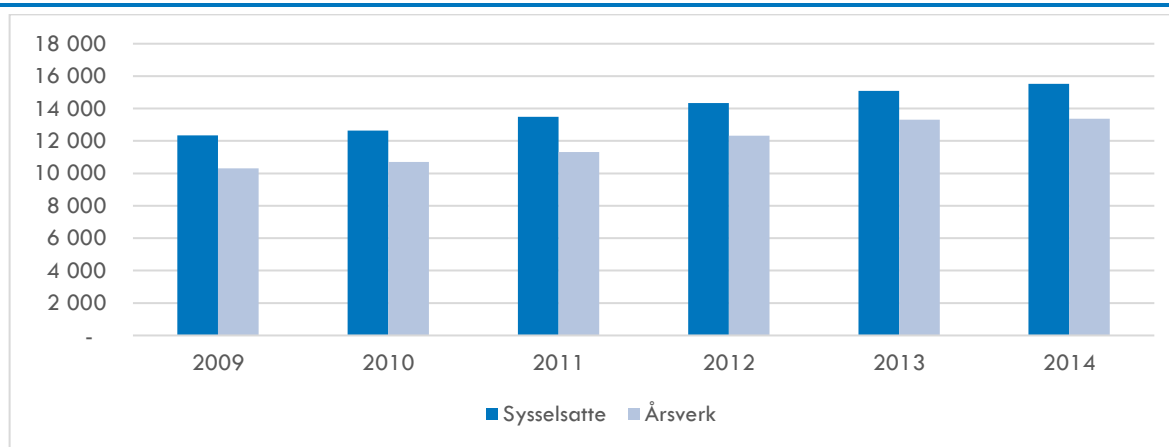

Kilde: Proff Forvalt, SSB og Oslo Economics. Tallene er diskontert til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

Tallene viser at bransjen har hatt en betydelig reell vekst i perioden, og også at det har vært svingninger mellom det enkelte år. Som beskrevet over har gjennomsnittlig realvekst i omsetning vært 7 prosent per år. Årlig vekst var over 10 prosent i årene 2006-2008 og 2010-2012, mens den har flatet ut og var mindre enn 5 prosent i årene mellom 2013 og 2015. Den eneste perioden med en liten nedgang var rett etter finanskrisen fra 2008 til 2009. Totale lønnskostnader har hatt en høyere realvekst enn total omsetning i bransjen, med en gjennomsnittlig realvekst på 9 prosent per år. Veksten i lønnskostnader har også vært jevnere enn veksten i omsetning og har vært på over 5 prosent hvert år.

Figur 2-4 viser utviklingen i antall sysselsatte og antall årsverk innenfor bransjen basert på tall fra SSBs statistikk over næringslivstjenester. Statistikken er kun tilgjengelig for årene 2009-2014.

Figur 2-4. Antall sysselsatte og antall årsverk

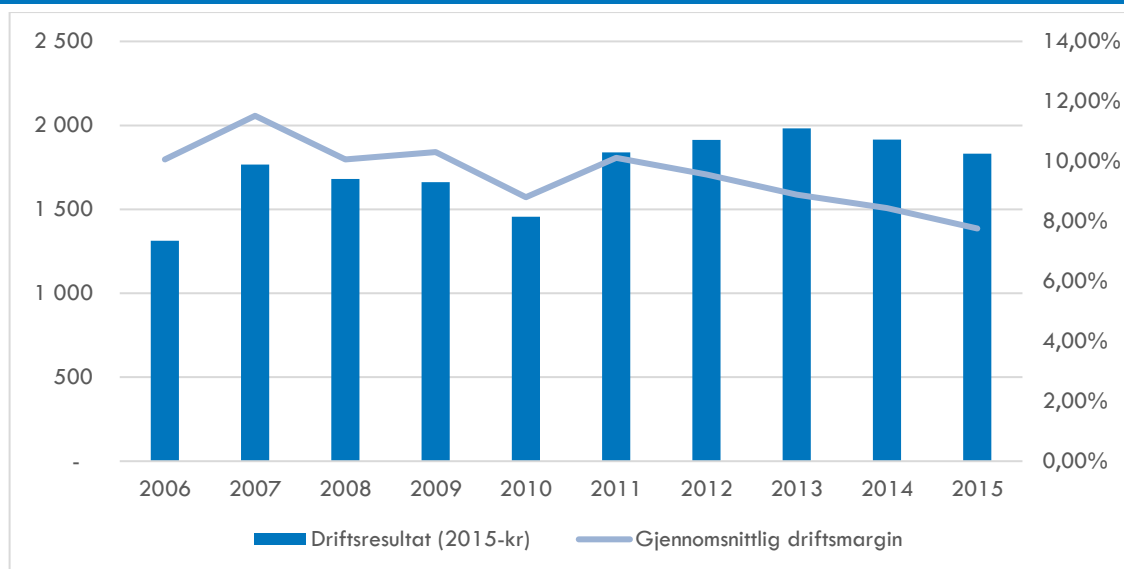

Kilde: SSBs statistikk om næringslivstjenester (2017)

Av figuren fremgår at det også har vært vekst i sysselsettingen gjennom perioden. Totalt antall årsverk i bransjen var i 2009 10 320, mens det i 2014 var 13 371. Det tilsvarer en økning på nesten 30 prosent i sysselsettingen.

Figur 2-5 viser to ulike lønnsomhetsmål – totalt driftsresultat i bransjen og totalt driftsresultat som andel av total omsetning for bransjen (gjennomsnittlig driftsmargin). Tallene for beregning av driftsresultat er omregnet til 2015-kroner.

Figur 2-5. Totalt driftsresultat (millioner 2015-kr) og gjennomsnittlig driftsmargin (%)

Kilde: Proff Forvalt, SSB og Oslo Economics. Tallene for beregning av driftsresultat er diskontert til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

Tallene som vises i figuren sier noe om lønnsomheten i bransjen. Det har vært en reell økning i totalt driftsresultat de fleste år, og gjennom perioden har det økt fra 1,3 mrd. kroner i 2006 til 1,8 mrd. kroner i 2015. Resultat som andel av omsetning har imidlertid blitt redusert, fra en gjennomsnittlig driftsmargin på 10,1 prosent i 2006 til 7,8 prosent i 2015.

2.3 De største selskapene i bransjen

Tabell 2 gir en oversikt over konsernene og selskapene med størst omsetning i 2015. Tabellen viser rangeringen av selskap basert på omsetning i selskapsregnskapene og konsernregnskapene.

Tabell 2. Driftsinntekter i 2015 for de ti største selskapene, konsernregnskap og selskapsregnskap (MNOK)

Rangering	Konsernregnskap		Selskapsregnskap	
1	Norconsult AS	3 976	Norconsult AS	2 936
2	Multiconsult ASA	2 555	Multiconsult ASA	2 337
3	Sweco Norge AS	1 905	Sweco Norge AS	1 905
4	Rambøll Norge AS	1 648	Rambøll Norge AS	1 648
5	Cowi AS	1 468	Cowi AS	1 468
6	Vedal AS	1 366	Asplan Viak AS	1 045
7	Asplan Viak AS	1 081	Åf Advansia AS	532
8	Øster Hus Gruppen AS	784	Wsp Norge AS	401
9	Bakkegruppen AS	547	Hr Prosjekt AS	286
10	Åf Advansia AS	532	Oec Gruppen AS	285

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics

Konsernregnskapene inkluderer omsetning som skjer i datterselskaper, også når datterselskapene driver virksomhet innenfor andre næringer. Selskapsregnskapene, derimot, inkluderer kun omsetning registrert som byggeteknisk konsulentvirksomhet. Dette er årsaken til at tre av de ti største selskapene basert på konsernregnskap (Vedal AS, Øster Hus Gruppen AS og Bakkegruppen AS) ikke er med på listen som baseres på selskapsregnskap. Ser vi på konserntall er det syv selskaper som har en omsetning på over 1 mrd. kroner i 2015. Med unntak av Vedal AS, som har store inntekter som kommer gjennom datterselskaper registrert i andre næringsundergrupper, er de resterende seks selskapene også rangert i samme rekkefølge når vi ser på

selskapstall. Alle har en omsetning på over 1 mrd. kroner. Det er disse selskapene vi vil se nærmere på i kapittel 3 og som det refereres til når vi omtaler «de seks store».

Norconsult AS er størst med en omsetning på nær 3 mrd. kroner i morselskapet, og nær 4 mrd. kroner dersom datterselskaper medregnes. Multiconsult er nest størst med tilsvarende omsetningstall på henholdsvis 2,3 i morselskapet og 2,6 mrd. kroner i konsernet. Sweco Norge AS, Rambøll Norge AS og Cowi AS har i mindre grad datterselskaper med betydelig omsetning, og konserntall og selskapstall er likelydende. De har en omsetning på henholdsvis 1,9 mrd. kroner, 1,6 mrd. kroner og 1,5 mrd. kroner 2015. Asplan Viak AS, som er selskapet med lavest omsetning av de seks, har driftsinntekter på i overkant av 1 mrd. kroner. Dette er om lag dobbelt så høy omsetning som neste selskap på listen, som er ÅF Advansia AS.

2.4 De største oppkjøpene i bransjen

På samme måte som det er mange etableringer i bransjen, er det også en rekke foretak som er avviklet de seneste år. Som beskrevet innledningsvis, og som det fremgår av Tabell 1, er om lag en tredjedel av selskapene som er noen gang etablert, inaktive eller slettet i dag.

Vi har undersøkt hva som skjedde med de 95 største slettede foretakene innenfor bransjen.⁵ Dette omfatter alle slettede foretak som har hatt en årlig omsetning over 10 millioner kroner i minimum et år mellom 2006-2015⁶⁷.

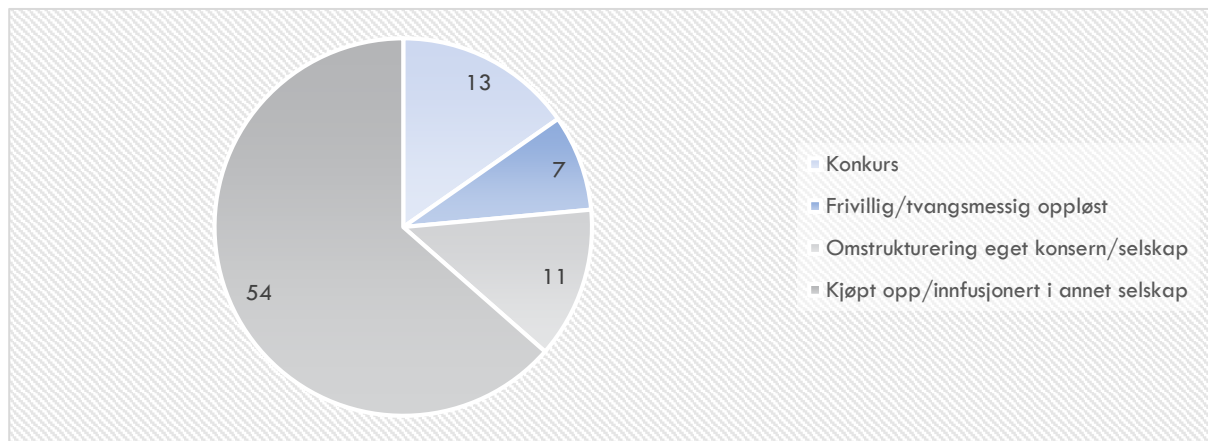
Figur 2-6 viser hva som var årsak til at de 95 foretakene ble slettet og Figur 2-7 viser hvem som var overtakende selskap/konsern for de foretakene som ble kjøpt opp/innfusjonert i andre selskap.

⁵ Gjennomgangen av årsaken til avvikling og overtakende selskap ved oppkjøp/innfusjoner er basert på kunngjøringer i Brønnøysundregistrene samt informasjon fra nettsidene til de ulike virksomhetene.

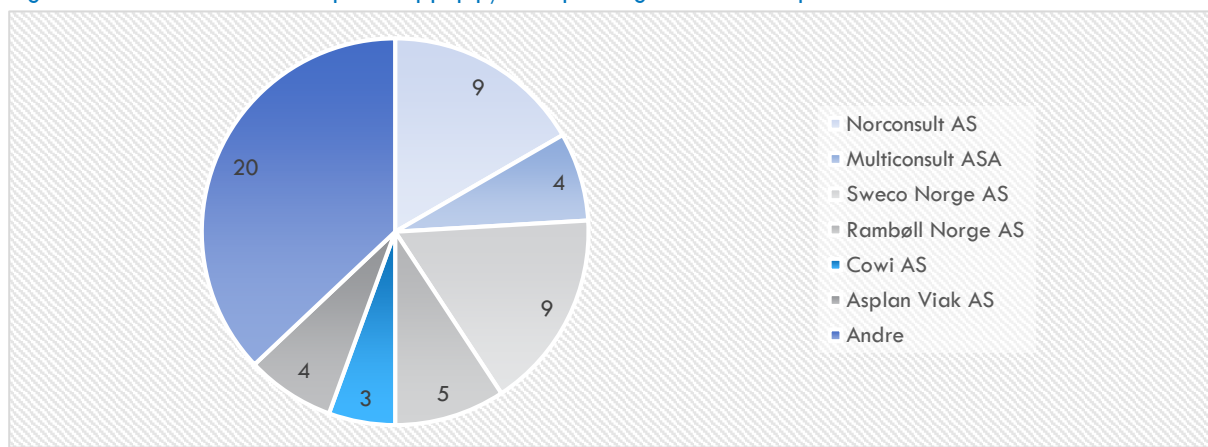
⁶ Her har vi tatt utgangspunkt i konsernregnskap

⁷ Denne rapporten omhandler tidsperioden 2010-2015, og tar derfor ikke for seg omveltningene som skjedde i bransjen på 1990- og 2000-tallet.

Figur 2-6. Årsak til sletting av foretak

Figur 2-7. Overtakende selskap ved oppkjøp/innfusjonering i annet selskap

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Figur 2-6 viser at av de 95 slettede foretakene gikk 13 konkurs og 7 ble frivillig eller tvangsmessig avviklet. Videre ble 11 selskaper kjøpt opp eller innfusjonert i selskaper innenfor samme konsern eller av egen ledelse eller egne ansatte, forklart i figuren som omstruktureringer eget konsern/selskap. De resterende 54 av selskapene ble kjøpt opp/innfusjonert i andre selskaper.

Det fremgår av Figur 2-7 at de seks største rådgivende ingeniørfirmaene kjøpte opp 34 av de 54 foretakene.⁸ 9 foretak ble kjøpt av Norconsult AS, 4 av Multiconsult ASA, 9 av Sweco Norge AS, 5 av Rambøll Norge AS, 3 av Cowi AS og 4 av Asplan Viak AS. 20 selskaper ble kjøpt av andre selskaper, hvorav ÅF Advansia AS kjøpte 6.

⁸ Her har vi medregnet alle foretak som er kjøpt opp av morselskapet eller norske datterselskaper til morselskapet. Eksempelvis har Norconsult AS kjøpt opp de fleste selskaper gjennom sitt datterselskap Byggcon AS.

3. De seks store selskapene innenfor byggt teknisk konsulentvirksomhet

I dette kapittelet gis først en kort presentasjon av de seks største selskapene innenfor byggt teknisk konsulentvirksomhet. Videre ser vi nærmere på utvikling i omsetning, sysselsetting og lønnsomhet for selskapene. Til slutt beskriver vi oppkjøpsvirksomheten til de seks selskapene fra 2010 og frem til i dag.

3.1 Presentasjon av selskapene

I boksene nedenfor gis nøkkelinformasjon om de seks største norske rådgivende ingeniørfirmaene innenfor byggt teknisk konsulentvirksomhet.

Norconsult AS

Norges største tværfaglige rådgivningsbedrift med tjenester innen samfunnsplanlegging, prosjektering og arkitektur

Opphav i Berdal Strømme (røtter fra 1929) og Interessentselskapet Norconsultants (1954). Skiftet navn til Norconsult AS i 1998
Eies 100 % av medarbeiderne
3100 medarbeidere i Norge
51 kontorer i Norge

10 norske datterselskap registrert i 2015
Global virksomhet gjennom datterselskaper i en rekke land

Kilde: Norconsult AS (2017), Proff Forvalt (2017) og SNL (2009)

Multiconsult ASA

Et av Norges ledende miljøer innen prosjektering og rådgivning

Opphav i Norsk Vandbyggningskontor (1908), som ble til Multiconsult i 2003
Notert på Oslo Børs
2200 medarbeidere i Norge
Ca. 30 kontorer i Norge

Norske datterselskaper: LINK arkitektur AS og Analyse & Strategi AS
Global virksomhet gjennom datterselskaper og kontorer i en rekke land

Kilde: Multiconsult (2017) og Proff Forvalt (2017)

Sweco Norge AS

Et av Europas ledende rådgivende ingeniørselskap som tilbyr tjenester innen ingeniør-, miljø- og arkitekturfag

Opphav i Grøner (1921), som ble solgt til svenske Sweco i 2003
Eies 100 % av Sweco AB
1400 medarbeidere i Norge
Ca. 25 kontorer i Norge

Ingen aktive datterselskap registrert i 2015
Sweco AB har global virksomhet gjennom datterselskaper i en rekke land

Kilde: Sweco Norge AS (2017), Proff Forvalt (2017) og SNL (2009)

Rambøll Norge AS

Global samfunnsrådgiver innen bygg & arkitektur, byutvikling, energi, vann, miljø & helse, olje & gass og management consulting

Opphav i Scandiaconsult (røtter fra 1947), som ble solgt til danske Rambøll i 2003
Eies 100 % Rambøll Gruppen A/S
1500 medarbeidere i Norge
16 kontorer i Norge

To norske datterselskaper registrert i 2015
Rambøll Gruppen A/S har global virksomhet gjennom datterselskaper i en rekke land

Kilde: Rambøll Norge AS (2017), Proff Forvalt (2017) og Karlberg (2004)

Cowi AS

Et av Norges ledende ingeniørselskap med kompetanse innen teknikk-, miljø og samfunnsplanlegging

Opphav i Interconsult (1928), som ble solgt til danske COWI i 2003
Eies 100 % av Cowi Holding A/S
1100 medarbeidere i Norge
Ca. 21 kontorer i Norge

Tre datterselskap registrert i 2015
CowiGruppen har global virksomhet gjennom selskaper i en rekke land

Kilde: Cowi AS (2017), Proff Forvalt (2017) og Egeland (2012)

Asplan Viak AS

Et av Norges største rådgivende ingeniør- og arkitektfirma

Asplan (røtter fra 1962) og Viak (1958) fusjonerte i 1991, samlet i Asplan Viak AS i 2005
Eies 100 % av Stiftelsen Asplan
900 medarbeidere
31 kontorsteder i Norge

Norske datterselskap: Urbanet Analyse, Asplan Viak Internet
Internasjonal virksomhet gjennom datterselskapet Norplan AS

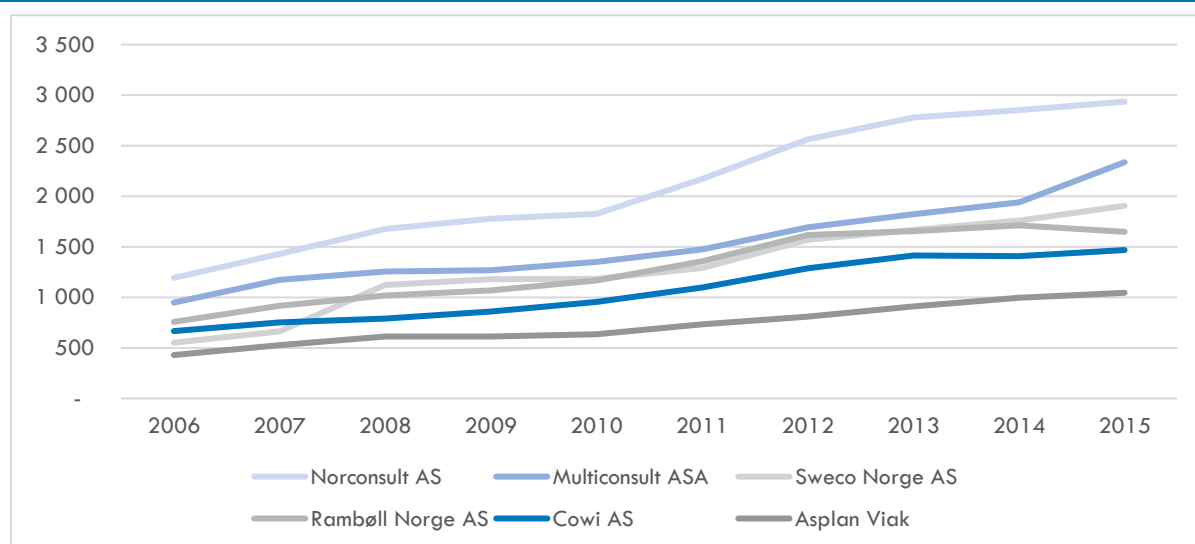
Kilde: Asplan Viak AS (2017)

3.2 Omsetning, sysselsetting og lønnsomhet i selskapene

I det videre ser vi på utviklingen i omsetning, sysselsetting og lønnsomhet for de seks selskapene. Alle analyser av regnskapstall er basert på selskapsregnskaper.⁹

Figur 3-1 viser realutviklingen i omsetning for de seks store i perioden 2006-2015. Alle tall er oppgitt i 2015-kr.

Figur 3-1. Driftsinntekter i de seks største selskapene 2006-2015 (millioner 2015-kr)

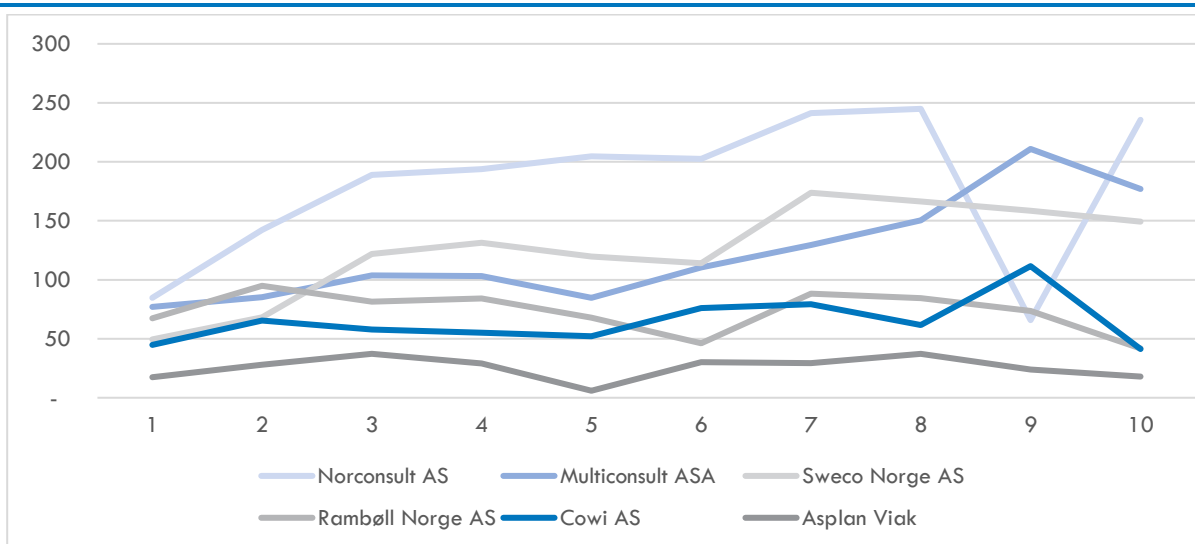

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics. Tallene er omregnet til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

Vi ser at alle selskapene har hatt en betydelig vekst i reell omsetning fra 2006 til 2015. Alle selskapene har mer enn doblet sin realomsetning i perioden, og Sweco Norge AS har mer enn tredoblet sin omsetning. Rangeringen av selskaper basert på omsetning har vært noenlunde lik gjennom hele perioden, med unntak av Sweco Norge AS som har beveget seg fra å være nest minst til tredje størst.

Figur 3-2 viser utviklingen i selskapenes reelle driftsresultat i årene 2006-2015.

Figur 3-2. Driftsresultat i de seks største selskapene (millioner 2015-kr)

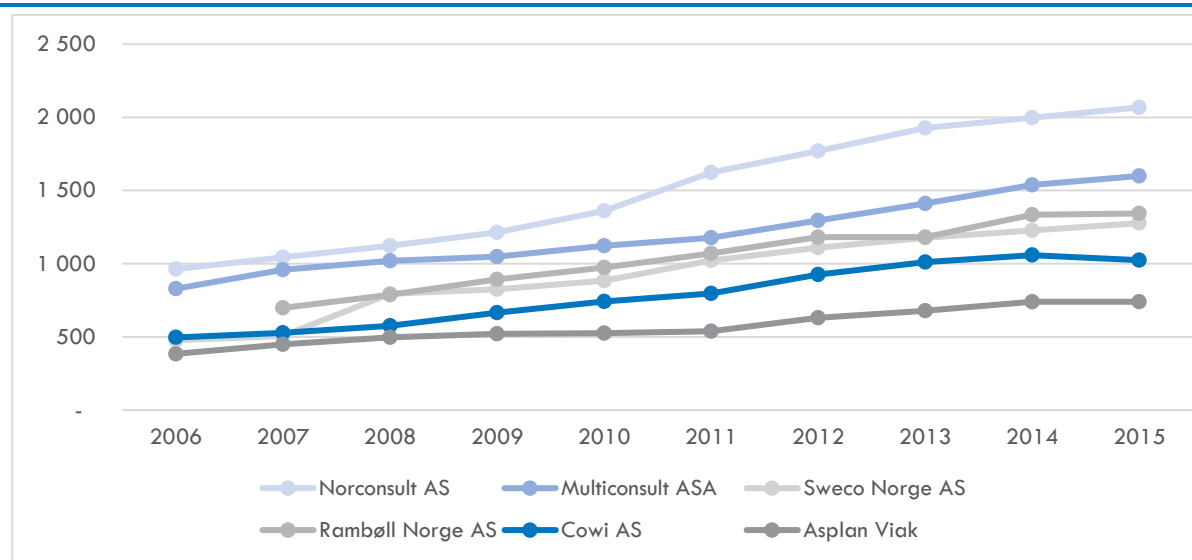
Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics. Tallene er omregnet til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

⁹ Dette vil særlig påvirke tallene som fremstilles for Norconsult som har relativt stor omsetning i sine datterselskaper. De fleste av disse driver virksomhet utenfor Norge, men enkelte er også norske datterselskaper som eksempelvis nylig en innfusjonert. Også Multiconsult har noe omsetning i norske datterselskaper som ikke vil være inkludert i disse analysene.

Utviklingen i selskapenes reelle driftsresultat varierer. Både Norconsult AS, Multiconsult ASA og Sweco Norge AS har hatt realøkning i sine driftsresultater gjennom perioden. Rambøll Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak AS har derimot hatt en liten realnedgang i sine driftsresultater. Norconsult AS har som regel hatt det største driftsresultatet, med unntak av i 2014 da resultatet falt kraftig. Resultatet tok seg imidlertid opp igjen i 2015.

Figur 3-3 viser utviklingen i antall årsverk hos de seks største selskapene i perioden 2006 til 2015. I noen år er det for enkelte selskap kun tilgjengelig statistikk over antall sysselsatte og ikke antall årsverk. I slike tilfeller er antall årsverk beregnet basert på det gjennomsnittlige forholdet mellom antall sysselsatte og antall årsverk i selskapet for de år hvor begge deler er oppgitt.

Figur 3-3. Antall årsverk i de seks største selskapene

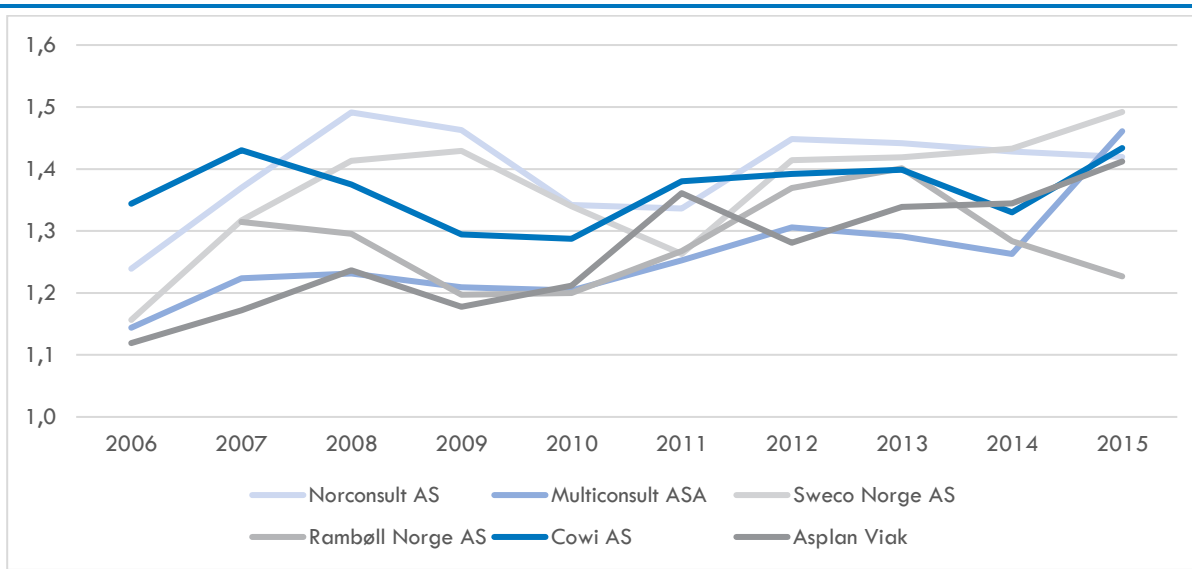

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Alle selskapene har hatt en betydelig økning i antall årsverk gjennom perioden. Alle selskapene har nær, eller mer enn, doblet antall årsverk fra 2006 til 2015. Rangeringen av selskapene basert på antall årsverk følger stort sett rangeringen basert på omsetning. Unntaket er at Rambøll Norge har flere årsverk enn Sweco Norge AS, på tross av noe lavere omsetning.

Figur 3-4 viser realutviklingen i driftsinntekter per årsverk for selskapene i perioden 2006-2015.

Figur 3-4. Driftsinntekter per årsverk (millioner 2015-kr)

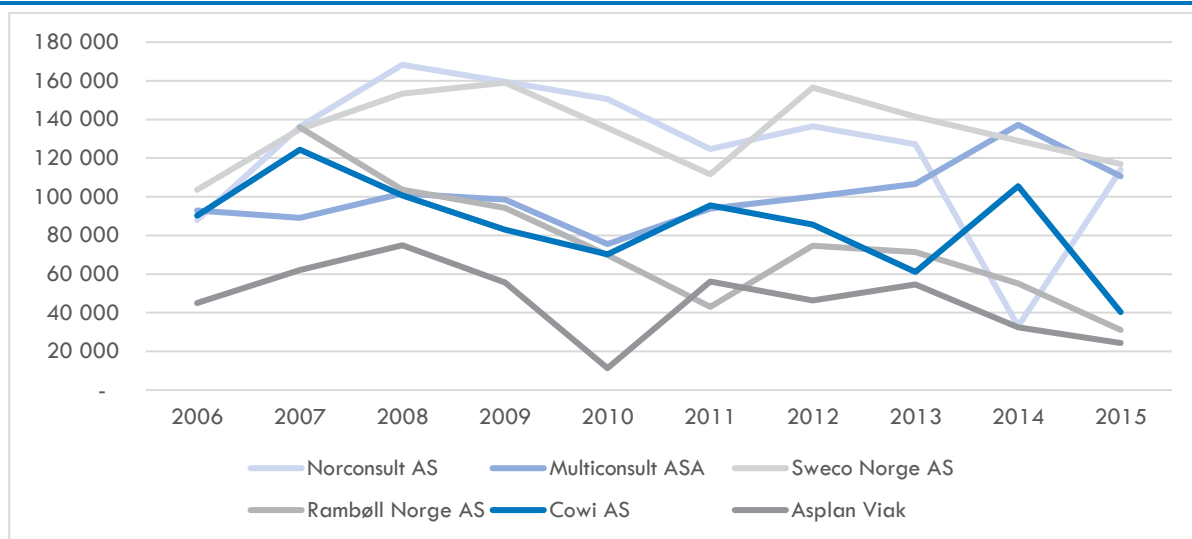

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics. Tallene er omregnet til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

De fleste selskapene har økt den reelle omsetningen per årsverk gjennom perioden. Unntaket er Rambøll Norge AS som har hatt en nedgang i omsetning per årsverk. I 2015 er det Sweco Norge AS som har høyest omsetning per årsverk, fulgt av Multiconsult ASA, Cowi AS, Norconsult AS og Asplan Viak AS, alle med en omsetning per årsverk på mellom 1,4 og 1,5 mill. kroner. Rambøll Norge AS har i 2015 lavere omsetning per årsverk, på om lag 1,2 mill. Generelt har Sweco Norge AS og Norconsult AS hatt høy reell omsetning per årsverk gjennom store deler av perioden. Multiconsult ASA har vanligvis hatt noe lavere omsetning per årsverk, men opplevde en stor økning fra 2014 til 2015.

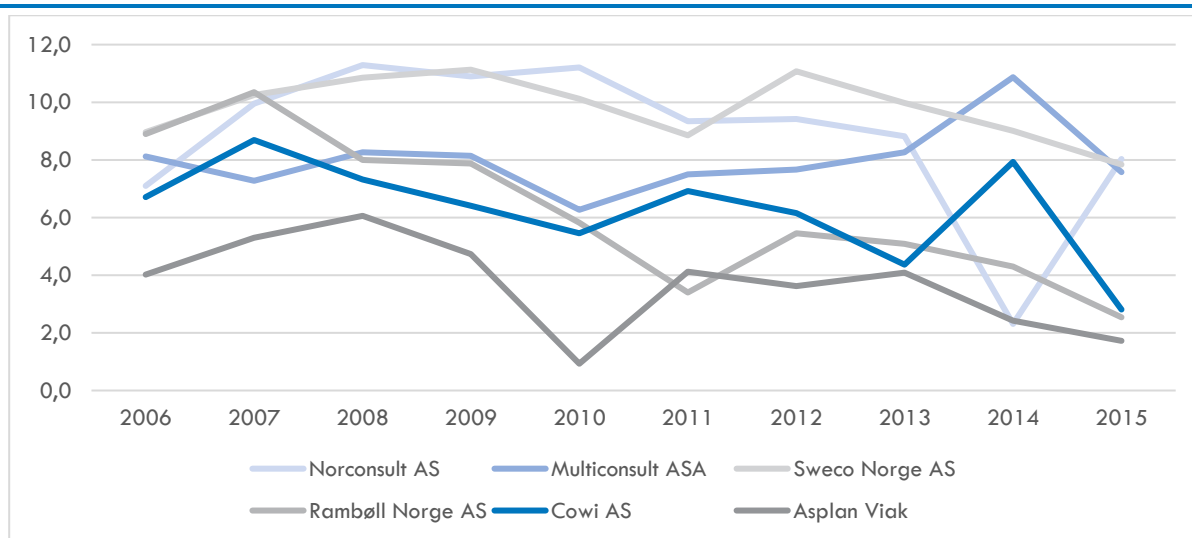
Figur 3-5 og Figur 3-6 viser to ulike mål på lønnsomhet hos de seks største selskapene. Figur 3-5 viser utviklingen i reelt driftsresultat per årsverk, mens Figur 3-6 viser driftsresultat som andel av omsetningen (driftsmargin).

Figur 3-5. Driftsresultat per årsverk i de seks største selskapene (2015-kr)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics. Tallene er omregnet til 2015-kroner med KPI (SSB, 2017)

Figur 3-6. Driftsmargin (%)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics. Resultat av driften er utregnet på følgende måte: (Driftsresultat/Driftsinntekter) * 100

For de fleste selskaper har driftsresultatet gått opp i perioden 2006-2008, før det falt i 2009/10 og økte igjen frem mot 2013/14. Alle selskapene unntatt Norconsult AS opplevde et fall i driftsresultat per årsverk fra 2014 til 2015. Norconsult hadde imidlertid et betydelig fall i driftsresultat per årsverk fra 2013 til 2014.

Rambøll Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak har hatt en nedgang i reelt driftsresultat per årsverk mellom 2006 og 2015. Norconsult AS og Sweco Norge AS har kun hatt en liten økning i reelt driftsresultat hvis perioden ses

over ett, og begge selskaper hadde eksempelvis høyere driftsresultat per årsverk i 2007-2010 enn i 2015. Multiconsult ASA har derimot hatt en jevn økning i driftsresultat per årsverk gjennom perioden.

Stort sett har Norconsult AS og Sweco Norge AS hatt et høyere driftsresultat per årsverk enn de andre selskapene. Multiconsult ASA har hatt en vekst de siste årene og har i 2015 like høyt resultat per årsverk som Norconsult AS og Sweco Norge AS. Selskapet med lavest driftsresultat per årsverk er Asplan Viak AS, etterfulgt av Rambøll Norge AS og Cowi AS.

Figur 3-6 viser at det heller ikke er noen klar vekst i selskapenes driftsmargin gjennom perioden. Rambøll Norge AS, Cowi AS og Asplan Viak AS har opplevd en nedgang i driftsmarginen gjennom perioden, mens Norconsult AS, Sweco Norge AS og Multiconsult ASA har hatt et relativt stabilt resultat som andel av omsetningen.

Sweco Norge AS og Norconsult AS har gjennomgående hatt de høyeste driftsmarginene av de seks selskapene, og har som regel hatt en driftsmargin på mellom 9 og 11 prosent. Til sammenlikning var gjennomsnittlig driftsmargin i bransjen på 8 prosent i 2015. Multiconsult ASA har gjennomgående hatt en driftsmargin på omtrent på 7-8 prosent, utenom i 2014 da selskapet hadde et resultat av driften på nesten 11 prosent. Asplan Viak AS har oppnådd den laveste driftsmarginen i store deler av perioden, på mellom 1 og 6 prosent. Rambøll Norge AS og Cowi AS har generelt også hatt lavere driftsmargin enn det som var bransjegjennomsnittet i 2015.

3.3 Nærmere om oppkjøpsvirksomheten til selskapene

I det videre vil vi gi en oversikt over oppkjøpsvirksomheten til de seks store rådgivende ingeniørselskapene. Tallene inkluderer transaksjoner som er annonsert og/eller gjennomført fra 2010 og frem til og med april 2017.

For å identifisere transaksjonene har vi i hovedsak basert oss på kunngjøringer i Brønnøysundregistrene for morselskapene og eventuelle eksisterende/avviklede datterselskaper i konsernene. Som supplement har vi benyttet informasjon fra selskapenes årsberetninger og nettsider.

Eventuelle innfusjoner/oppkjøp av enkeltmannsforetak er ikke inkludert, da det ikke finnes offentlige kunngjøringer om dette. Videre har vi ikke inkludert oppkjøp av utenlandske virksomheter, eller oppkjøp som er foretatt av utenlandske datterselskaper. Vi har også utelatt fusjoner med selskap innenfor egne konsern (omstruktureringer), dersom disse selskapene allerede var en del av konsernet i 2010. Fusjoner eller oppkjøp som norske datterselskaper har gjennomført etter 2010 er imidlertid medregnet.

I tillegg til at enkelte typer transaksjoner holdes utenfor tar vi også forbehold knyttet til om vi har kunnet identifisere alle «ordinære» oppkjøp/fusjoner som de seks selskapene har gjennomført. Eksempelvis oppkjøp som ikke ennå er kunngjort eller dersom oppkjøp har skjedd gjennom datterselskaper som kun har eksistert i en kort periode. Oppsummeringen gir dermed et slags minimumsbilde av selskapenes oppkjøpsvirksomhet i perioden.

I tillegg til antall oppkjøp gir vi en oversikt over omsetning, driftsresultat og sysselsetting i de innfusjonerte selskapene. Vi har i den sammenheng benyttet tall fra siste normale årsregnskap i det overdratte selskapet før oppkjøpet/fusjonen. Vanligvis er dette tall fra året før transaksjonen kunngjøres. Dersom selskapet har hatt en unormal utvikling, som kan tyde på at inntekter/kostnader/sysselsette allerede er i ferd med å overføres til/fra det overtakende selskapet, har vi benyttet tall fra tidligere regnskaper. Det vil derfor også være noe usikkerhet knyttet til tallene for omsetning, driftsresultat og sysselsetting i overdratte virksomheter. Likevel vil det gi et relativt godt bilde av størrelsen og betydningen av de selskapene som er kjøpt opp.

Vi har også sammenstilt den årlige veksten i omsetning og sysselsetting i overtakende selskaper med total omsetning og sysselsetting i overdratte virksomheter de samme år. Dette kan gi en illustrasjon på sammenhengen mellom organisk og «oppkjøpt» vekst i selskapene. Her er det imidlertid stor usikkerhet, særlig knyttet til hvilket år virksomheten i overdratte foretak faktisk kommer inn i regnskapene til morselskapene. Videre vil enkelte av de overdratte foretakene fortsette som egne datterselskaper i morselskapet, og veksten som følge av dette vil dermed ikke synes i selskapsregnskapet til morselskapet. Tallene er derfor best egnet til å se en utvikling over flere år, og ikke for å analysere sammenhengen mellom organisk og «oppkjøp» vekst i det enkelte år.

3.3.1 Norconsult AS

Tabell 3 gir en oppsummering av oppkjøp/fusjoner vi har identifisert der Norconsult AS, eller norske datterselskaper til Norconsult AS, er overtakende selskaper.

Tabell 3. Antall oppkjøp, og total omsetning (MNOK), totalt driftsresultat (MNOK) og totalt antall årsverk i overdratte selskap

År	Antall oppkjøp	Total omsetning	Totalt driftsresultat	Totalt antall årsverk
2017	2	38,4	9,9	45
2016	4	20,4	2,4	17
2015	6	44,5	8,9	82
2014	7	164,7	27,6	117
2013	3	77,3	6,8	57
2012	5	52,9	9,4	41
2011	9	157,4	23,9	132
2010	5	16,9	3,2	20
Totalt (nominelt)	41	572,4	92,2	510

Kilde: Proff Forvalt, Norconsults årsberetninger og Oslo Economics.

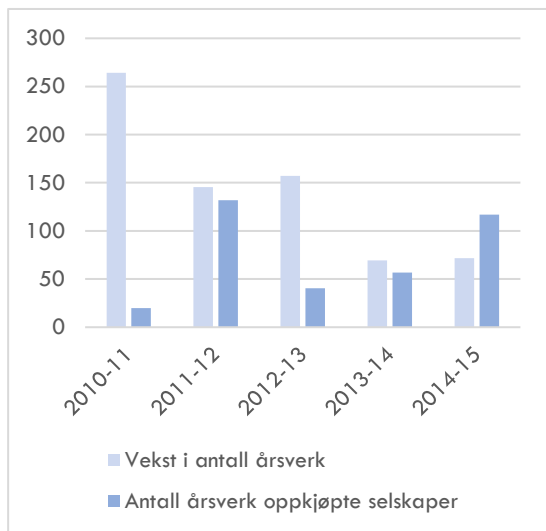
Norconsult AS (inkludert norske datterselskaper) har hatt stor oppkjøpsvirksomhet gjennom hele perioden. Så langt vi har kunnet identifisere har konsernet til sammen kjøpt opp 41 virksomheter med totalt 510 årsverk, en samlet årlig omsetning på nesten 600 mill. kroner og et samlet årlig driftsresultat på 90 mill. kroner. Tallene for omsetning og driftsresultat er en sum av nominelle størrelser for det enkelte år. Reell omsetning og resultat i de overdratte virksomhetene er dermed høyere.

Figur 3-7 og Figur 3-8 sammenstiller total vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet med totalt antall årsverk og total omsetning i overdratte virksomheter samme år.¹⁰ Den relevante perioden for denne sammenlikningen er her fra begynnelsen av 2010 til begynnelsen av 2015.¹¹

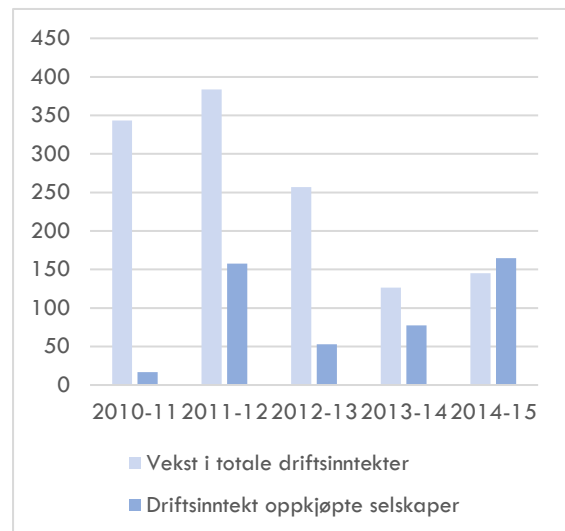
¹⁰ Nøkkeltall for utviklingen i Norconsult AS er basert på selskapsregnskapene. Altså vil virksomhet i datterselskaper ikke reflekteres her. Kartleggingen av overdratte virksomheter inkluderer derimot også datterselskaper til Norconsult AS og oppkjøp gjennomført av disse. Tallene er dermed ikke direkte sammenliknbare. Imidlertid tyder vår gjennomgang på at virksomheten til overdratte selskaper som regel innen kort tid reflekteres i morselskapets regnskaper. Eksempelvis har Norconsult ofte kjøpt opp selskaper gjennom sitt datterselskap Byggcon AS. Dette selskapet har gjennom hele perioden hatt liten virksomhet når vi ser på regnskapene, og aktiviteten i de overdratte selskapene ser dermed ut til å raskt bli overført til morselskapet. Unntaket er virksomheten i overdratte selskap som fortsetter som selvstendige datterselskap innenfor konsernet. Disse vil ikke reflekteres i selskapsregnskapet til Norconsult. Av identifiserte oppkjøp fra og med 2010 til og med 2014 gjelder dette Solvang og Fredheim AS, Mjelde og Johannesen AS (Norfin AS), Astra North AS og Techno Consult Møre AS som enten er datterselskaper av Norconsult AS eller i datterselskaper av Norconsult AS. Vi har ikke kartlagt om hele eller deler av virksomheten i datterselskapene likevel i praksis er overført til morselskapet.

¹¹ Vi har ikke tall på vekst i løpet av 2015, da 2016-tall ikke er tilgjengelig.

Figur 3-7. Vekst i antall årsverk i morselskap og antall årsverk i overdratte foretak

Figur 3-8. Vekst i omsetning i morselskap og total omsetning i overdratte foretak (MNOK)

Kilde: Proff Forvalt, Norconsults årsberetninger og Oslo Economics.

Av figurene ser vi at årsverkene i de overdratte foretakene tilsvarer en betydelig andel av den totale veksten i antall årsverk i Norconsult AS.¹² Norconsult AS har hatt en total vekst i antall årsverk på 708 i perioden 2010-2015 og har i samme periode overdratt virksomheter med til sammen 308 årsverk. Antall årsverk i overdratte selskaper tilsvarer nær 45 prosent av den totale veksten i antall årsverk i morselskapet.

Også en del av veksten i omsetning kan sannsynligvis tilskrives overdratte virksomheter. Norconsult har hatt en vekst i total omsetning på 1,25 mrd. kroner fra 2010 til 2015. I samme periode har Norconsult overdratt foretak med en samlet omsetning på nær 500 mill. kroner¹³, tilsvarende 40 prosent av den totale omsetningsveksten i morselskapet.

3.3.2 Multiconsult ASA

Tabell 4 gir en oppsummering av oppkjøp/fusjoner vi har identifisert der Multiconsult ASA eller norske datterselskaper til Multiconsult ASA er overtakende selskap.

¹² Jf. fotnote over er det ikke en direkte sammenheng mellom oppkjøp i konsernet og antall ansatte i Norconsult AS. Over noe tid antar vi likevel at de fleste overdratte årsverk tas inn i morselskapet.

¹³ Sum av nominelle tall per år. Reell omsetning i oppkjøpte virksomheter er høyere.

Tabell 4. Antall oppkjøp, og total omsetning (MNOK), totalt driftsresultat (MNOK) og totalt antall årsverk i overdratte selskap

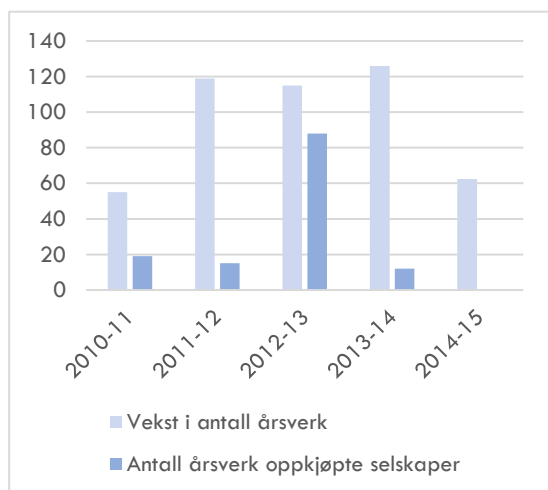
År	Antall oppkjøp	Total omsetning	Totalt driftsresultat	Totalt antall årsverk
2017	3	33,9	1,2	45
2016	1	40,5	0,7	30
2015	2	236,5	13,2	213
2014	0	0	0	0
2013	2	18,4	0,7	12
2012	1	98,6	5,7	88
2011	1	30,2	1,9	15
2010	1	20,0	1,8	19
Totalt (nominelt)	11	478,1	25,1	421

Kilde: Proff Forvalt, Multiconsults årsberetninger og Oslo Economics.

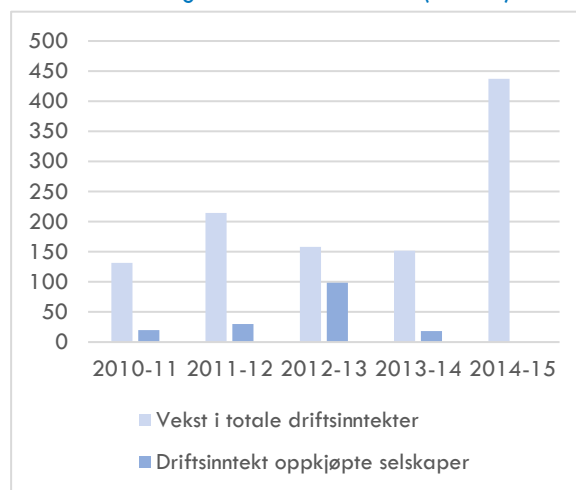
Multiconsult ASA har så langt vi har kunnet identifisere kjøpt opp 11 virksomheter med totalt 421 årsverk, med en samlet omsetning på nesten 500 mill. kroner og med et samlet driftsresultat på 25 mill. kroner.¹⁴ Multiconsult ASA har dermed gjennomført langt færre oppkjøp enn Norconsult-konsernet, men har til gjengjeld kjøpt opp større selskaper. Total omsetning og totalt antall årsverk i de overdratte selskapene er derfor ikke så langt fra den størrelsesordenen som Norconsult-konsernet har kjøpt opp.

Figur 3-9 og Figur 3-10 sammenstiller total vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet med totalt antall årsverk og total omsetning i overdratte virksomheter samme år.¹⁵ Den relevante perioden er fra begynnelsen av 2010 til begynnelsen av 2015.

Figur 3-9. Vekst i antall årsverk i morselskap og antall årsverk i overdratte foretak

Figur 3-10. Vekst i omsetning i morselskap og total omsetning i overdratte foretak (MNOK)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

¹⁴ Tallene for omsetning og driftsresultat er en sum av nominelle størrelser for det enkelte år. Reell omsetning og resultat i de overdratte virksomhetene er dermed høyere.

¹⁵ Ettersom nøkkeltall for utviklingen i Multiconsult ASA er basert på selskapsregnskaper vil ikke virksomhet i datterselskaper reflekteres her. Samtidig vil kartleggingen av overdratte virksomheter inkludere datterselskaper til Multiconsult ASA. Multiconsult ASA har imidlertid i mindre utstrekning enn Norconsult datterselskaper med betydelig drift, og overdratte selskaper er gjerne innfusjonert i Multiconsult ASA direkte. Et viktig unntak er LINK arkitektur AS som har fortsatt som selvstendig datterselskap i Multiconsult ASA og som også selv har utenlandske datterselskaper. Imidlertid vil ikke denne fusjonen vises i sammenstillingen, da den ikke skjedde før 2015.

Av figurene ser vi at det særlig er i 2012 at Multiconsult ASA har overdratt foretak med mange årsverk og hvor dette utgjør en betydelig andel av den totale veksten i antall årsverk i morselskapet. I de andre årene er antall overdratte årsverk lavere. Multiconsult ASA har til sammen hatt en total vekst i antall årsverk på 477 fra 2010 til 2015 og har i samme periode overdratt virksomheter med til sammen 134 årsverk. Overdratte årsverk tilsvarende dermed nær 30 prosent av total vekst i antall årsverk.

Noe av veksten i total omsetning i Multiconsult ASA kan sannsynligvis tilskrives overdratte virksomheter. Multiconsult ASA har hatt en vekst i total omsetning på om lag 1,1 mrd. kroner fra 2010 til 2015. I samme periode har Multiconsult ASA overdratt foretak med en samlet omsetning på om lag 170 mill. kroner.¹⁶ Omsetning i overdratte selskap tilsvarende dermed om lag 15 prosent av morselskapets totale omsetningsvekst.

En forklaring på de lave prosentandelene sammenliknet med Norconsult AS, er at Multiconsult ASAs oppkjøp av LINK Arkitektur AS, som har stor omsetning og mange ansatte, ikke skjedde før i 2015 og dermed ikke er med i denne sammenstillingen. Dette oppkjøpet er derimot medregnet i oversikten over.

3.3.3 Sweco Norge AS

Tabell 5 gir en oppsummering av oppkjøp/fusjoner vi har identifisert der Sweco Norge AS er overtakende selskap.

Tabell 5. Antall oppkjøp, og total omsetning (MNOK), totalt driftsresultat (MNOK) og totalt antall årsverk i overdratte selskap

År	Antall oppkjøp	Total omsetning	Totalt driftsresultat	Totalt antall årsverk
2017	0	0	0	0
2016	1	12,0	0,8	10
2015	1	38,9	4,4	29
2014	1	30,0	-14,9	9
2013	2	43,1	3,9	29
2012	1	36,5	3,5	11
2011	3	34,2	4,4	41
2010	1	11,8	2,2	10
Totalt (nominelt)	10	206,5	4,3	138

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Sweco Norge ASA har så langt vi har kunnet identifisere kjøpt opp 10 virksomheter med totalt 138 årsverk, en samlet omsetning på i overkant av 200 mill. kroner og et samlet driftsresultat på 4 mill. kroner.¹⁷ Oppkjøpsvirksomheten til Sweco Norge AS er også betydelig, men mindre enn Norconsult AS og Multiconsult ASA sin både målt i omsetning og antall årsverk.

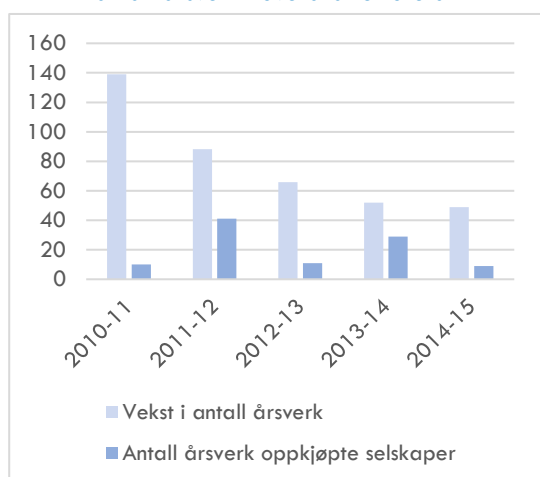
Figur 3-11 og Figur 3-12 sammenstiller total vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet med totalt antall årsverk og total omsetning i overdratte virksomheter samme år.¹⁸ Den relevante perioden er fra begynnelsen av 2010 til begynnelsen av 2015.

¹⁶ Sum av nominelle tall per år. Reell omsetning i oppkjøpte virksomheter er høyere.

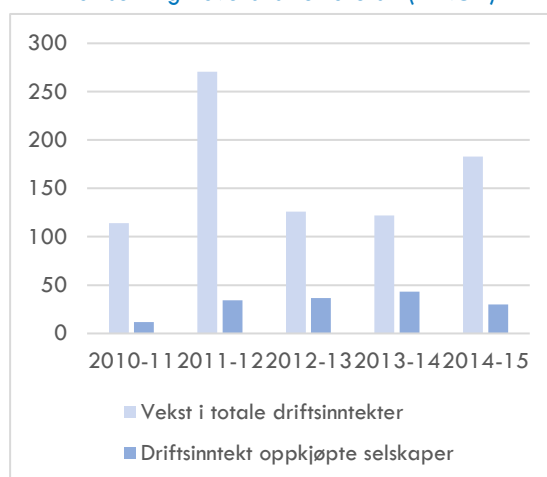
¹⁷ Tallene for omsetning og driftsresultat er en sum av nominelle størrelser for det enkelte år. Reell omsetning og resultat i de overdratte virksomhetene er dermed høyere.

¹⁸ Sweco Norge AS har ingen norske datterselskap. Vi kommer dermed ikke opp i problemstillingen med at virksomhet i datterselskaper ikke reflekteres i selskapsregnskapet til morselskapet. Så langt vi har identifisert er alle oppkjøpte virksomheter innfusjonert i Sweco Norge AS.

Figur 3-11. Vekst i antall årsverk i morselskap og antall årsverk i overdratte foretak

Figur 3-12. Vekst i omsetning i morselskap og total omsetning i overdratte foretak (MNOK)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Sweco Norge AS har til sammen hatt en total vekst i antall årsverk på 394 mellom 2010 og 2015 og har i samme periode overdratt virksomheter med til sammen 100 årsverk. De overdratte årsverkene tilsvarer dermed om lag 25 prosent av den totale veksten i antall årsverk i morselskapet.

Noe av veksten i omsetning kan sannsynligvis også tilskrives overdratte virksomheter. Sweco Norge AS har hatt en vekst i total omsetning på i overkant av 800 mill. kroner fra 2010 til 2015. I samme periode har Multiconsult ASA overdratt foretak med en samlet omsetning på om lag 155 mill. kroner, tilsvarende ca. 20 prosent av den totale omsetningsveksten i morselskapet.¹⁹

3.3.4 Rambøll Norge AS

Tabell 6 gir en oppsummering av oppkjøp/fusjoner vi har identifisert der Rambøll Norge AS er overtakende selskap.

Tabell 6. Antall oppkjøp, og total omsetning (MNOK), totalt driftsresultat (MNOK) og totalt antall årsverk i overdratte selskap

År	Antall oppkjøp	Total omsetning	Totalt driftsresultat	Totalt antall årsverk
2017	0	-	-	-
2016	0	-	-	-
2015	0	-	-	-
2014	3	60,4	8,5	46
2013	3	18,4	1,6	32
2012	3	27,5	2,7	24
2011	11	166,2	6,6	106
2010	3	18,7	1,5	30
Totalt (nominelt)	23	291,2	21	238

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

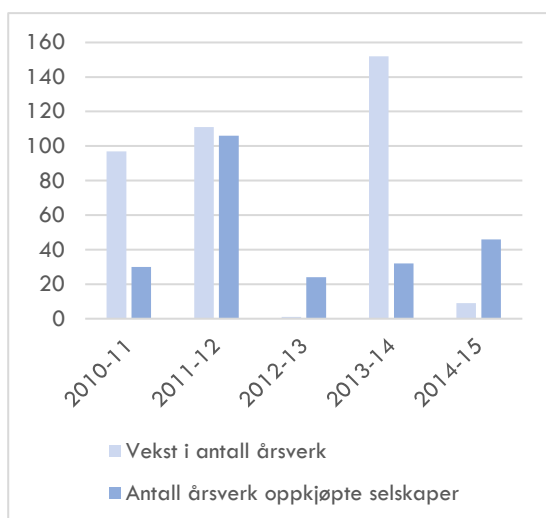
¹⁹ Sum av nominelle tall per år. Reell omsetning i oppkjøpte virksomheter er høyere.

Rambøll Norge AS har så langt vi har kunnet identifisere kjøpt opp 23 virksomheter med totalt 238 årsverk, en samlet omsetning på nesten 300 mill. kroner og et samlet driftsresultat på om lag 21 mill. kroner.²⁰ Oppkjøpsvirksomheten til Rambøll Norge AS er dermed større en Sweco Norge AS sin oppkjøpsvirksomhet, og mindre enn den til Norconsult AS og Multiconsult ASA målt i omsetning og antall årsverk.

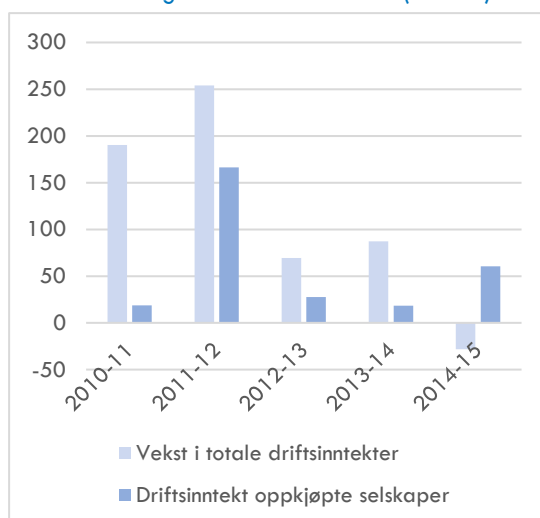
Rambøll Norge AS har hatt en avtakende oppkjøpsvirksomhet, og vi har ikke kunnet identifisere noen oppkjøp de siste tre årene. Derimot hadde Rambøll Norge AS også en stor oppkjøpsvirksomhet i perioden før 2010, noe som ikke fremkommer i denne kartleggingen.

Figur 3-13 og Figur 3-14 sammenstiller total vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet med totalt antall årsverk og total omsetning i overdratte virksomheter samme år.²¹ Den relevante perioden er fra begynnelsen av 2010 til begynnelsen av 2015.

Figur 3-13. Vekst i antall årsverk i morselskap og antall årsverk i overdratte foretak

Figur 3-14. Vekst i omsetning i morselskap og total omsetning i overdratte foretak (MNOK)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Av figurene ser vi at Rambøll Norge AS gjennom perioden har hatt en betydelig oppkjøpsvirksomhet sammenliknet med samlet vekst i antall årsverk og omsetning. Særlig i 2012 og 2014 var oppkjøpsvirksomheten høy relativt til total vekst i morselskapet.

Rambøll Norge AS har til sammen hatt en total vekst i antall årsverk på 369 mellom 2010 og 2015 og har i samme periode overdratt virksomheter med til sammen 238 årsverk. De overdratte årsverkene tilsvarer dermed 65 prosent av den totale veksten i antall årsverk i morselskapet.

Også en god del av veksten i omsetning kan sannsynligvis tilskrives overdratte virksomheter. Rambøll Norge AS har hatt en vekst i total omsetning på om lag 570 mill. kroner fra 2010 til 2015. I samme periode har Rambøll Norge AS overdratt foretak med en samlet omsetning på om lag 290 mill. kroner, tilsvarende ca. 50 prosent av den totale omsetningsveksten i morselskapet.²²

3.3.5 Cowi AS

Tabell 7 gir en oppsummering av oppkjøp/fusjoner vi har identifisert der Cowi AS er overtakende selskap eller norske datterselskaper til Cowi AS er overtakende selskap.

²⁰ Tallene for omsetning og driftsresultat er en sum av nominelle størrelser for det enkelte år. Reell omsetning og resultat i de overdratte virksomhetene er dermed høyere.

²¹ Rambøll Norge AS har kun to mindre datterselskaper. Vi kommer dermed i liten grad opp i problemstillingen med at virksomhet i datterselskaper ikke reflekteres i selskapsregnskapet til morselskapet. Så langt vi har identifisert er oppkjøpte virksomheter i all hovedsak innfusjonert i Rambøll Norge AS. Et unntak er Arken Arkitektkontor AS, som fortsatt er et selvstendig datterselskap. Virksomheten i selskapet er imidlertid svært liten

²² Sum av nominelle tall per år. Reell omsetning i oppkjøpte virksomheter er høyere.

Tabell 7. Antall oppkjøp, og total omsetning (MNOK), totalt driftsresultat (MNOK) og totalt antall årsverk i overdratte selskap

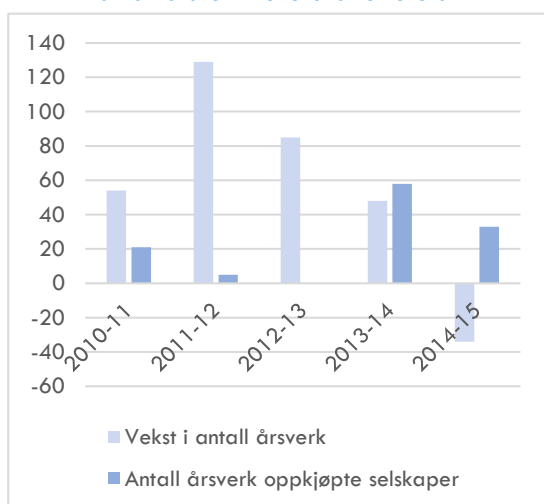
År	Antall oppkjøp	Total omsetning	Totalt driftsresultat	Totalt antall årsverk
2017	0	-	-	-
2016	0	-	-	-
2015	1	19,5	0	15
2014	1	40,0	5,1	33
2013	4	98,7	17,8	58
2012	0	-	-	-
2011	1	4,4	-0,1	5
2010	1	25,4	1,4	21
Totalt (nominelt)	8	188,0	24,2	132

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

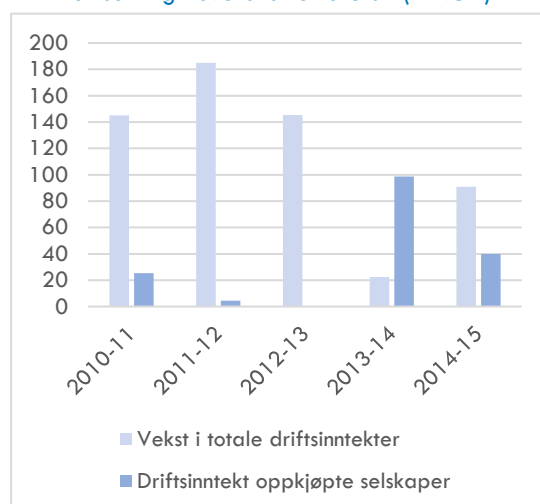
Cowi AS har så langt vi har kunnet identifisere kjøpt opp 8 virksomheter med totalt 132 årsverk, en samlet omsetning på nesten 200 mill. kroner og et samlet driftsresultat på om lag 24 mill. kroner.²³ Oppkjøpsvirksomheten til Cowi AS er dermed på størrelse med Sweco Norge AS sin oppkjøpsvirksomhet målt i omsetning og antall årsverk i overdratte selskap.

Figur 3-15 og Figur 3-16 sammenstiller total vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet med totalt antall årsverk og total omsetning i overdratte virksomheter samme år.²⁴

Figur 3-15. Vekst i antall årsverk i morselskap og antall årsverk i overdratte foretak

Figur 3-16. Vekst i omsetning i morselskap og total omsetning i overdratte foretak (MNOK)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Av figurene ser vi at Cowi AS særlig i 2013 hadde en betydelig oppkjøpsvirksomhet sammenliknet med samlet vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet. Derimot hadde Cowi AS ingen oppkjøpsvirksomhet i 2012.

²³ Tallene for omsetning og driftsresultat er en sum av nominelle størrelser for det enkelte år. Reell omsetning og resultat i de overdratte virksomhetene er dermed høyere.

²⁴ Cowi AS hadde i 2015 tre datterselskaper, Aquateam AS, Aquateam Cowi AS og TDA Cowi AS, som stammet fra to oppkjøp som er inkludert i sammenstillingen. Selskapene har imidlertid begrenset virksomhet og vi kommer dermed i liten grad opp i problemstillingen med at virksomhet i datterselskaper ikke reflekteres i selskapsregnskapet til morselskapet.

Cowi AS har til sammen hatt en total vekst i antall årsverk på 282 mellom 2010 og 2015 og har i samme periode overdratt virksomheter med til sammen 117 årsverk. De overdratte årsverkene tilsvarer dermed over 40 prosent av den totale veksten i antall årsverk i morselskapet.

Cowi AS har hatt en vekst i total omsetning på om lag 590 mill. kroner fra 2010 til 2015. I samme periode har Cowi AS overdratt foretak med en samlet omsetning på om lag 170 mill. kroner, tilsvarende nær 30 prosent av den totale omsetningsveksten i morselskapet.²⁵

3.3.6 Asplan Viak AS

Tabell 8 gir en oppsummering av oppkjøp/fusjoner vi har identifisert der Asplan Viak AS er overtakende selskap eller norske datterselskaper til Asplan Viak AS er overtakende selskap.

Tabell 8. Antall oppkjøp, og total omsetning (MNOK), totalt driftsresultat (MNOK) og totalt antall årsverk i overdratte selskap

År	Antall oppkjøp	Total omsetning	Totalt driftsresultat	Totalt antall årsverk
2017	0	0	0	0
2016	1	0,2	0,1	0
2015	3	56,4	16,4	26
2014	0	0	0	0
2013	2	13,9	0,5	13
2012	4	30,6	3,0	29
2011	2	19,9	0,4	18
2010	2	2,5	-0,1	2
Totalt (nominelt)	14	123,4	20,3	88

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Asplan Viak AS har så langt vi har kunnet identifisere kjøpt opp 14 virksomheter med totalt 88 årsverk, en samlet omsetning på nær 125 mill. kroner og et samlet driftsresultat på om lag 20 mill. kroner.²⁶ Oppkjøpsvirksomheten til Asplan Viak AS er dermed den minste sammenliknet med oppkjøpsvirksomheten til de andre seks store rådgivende ingeniørfirmaene.

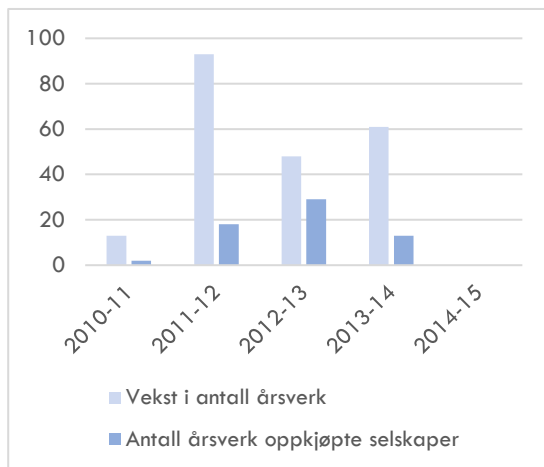
Figur 3-17 og Figur 3-18 sammenstiller total vekst i antall årsverk og omsetning i morselskapet med totalt antall årsverk og total omsetning i overdratte virksomheter samme år.²⁷ Den relevante perioden er fra begynnelsen av 2010 til begynnelsen av 2015.

²⁵ Sum av nominelle tall per år. Reell omsetning i oppkjøpte virksomheter er høyere.

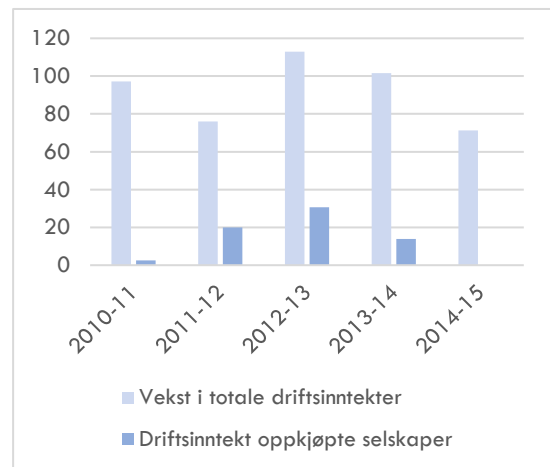
²⁶ Tallene for omsetning og driftsresultat er en sum av nominelle størrelser for det enkelte år. Reell omsetning og resultat i de overdratte virksomhetene er dermed høyere.

²⁷ Asplan Viak AS hadde i 2015 fire datterselskaper, herunder Arkiplan AS og Urbanet Analyse som etter oppkjøp i henholdsvis 2013 og 2011 fortsatte som selvstendige selskaper. I mars 2013 ble det imidlertid kunngjort beslutning om å innfusjonere Arkiplan AS. Generelt har datterselskapene til Asplan Viak begrenset virksomhet sammenliknet med morselskapet. Vi kommer dermed i liten grad opp i problemstillingen med at virksomhet i datterselskaper ikke reflekteres i selskapsregnskapet til morselskapet.

Figur 3-17. Vekst i antall årsverk i morselskap og antall årsverk i overdratte foretak

Figur 3-18. Vekst i omsetning i morselskap og total omsetning i overdratte foretak (MNOK)

Kilde: Proff Forvalt og Oslo Economics.

Asplan Viak AS har til sammen hatt en total vekst i antall årsverk på 215 mellom 2010 og 2015 og har i samme periode overdratt virksomheter med til sammen 62 årsverk. De overdratte årsverkene i den relevante perioden tilsvarer dermed nær 30 prosent av den totale veksten i antall årsverk i morselskapet.

Asplan Viak AS har hatt en vekst i total omsetning på om lag 460 mill. kroner fra 2010 til 2015. I samme periode har Cowi AS overdratt foretak med en samlet omsetning på nær 70 mill. kroner, tilsvarende om lag 15 prosent av den totale omsetningsveksten i morselskapet.²⁸

3.3.7 Oppsummering – oppkjøpsvirksomheten til de seks store selskapene

I bransjen for byggteknisk konsulentvirksomhet har de seks største selskapene hatt en betydelig oppkjøpsvirksomhet de siste årene. Fra 2010 og frem til i dag har vi identifisert at de seks største selskapene til sammen har kjøpt opp 107 selskaper, med totalt 1527 årsverk. Når vi legger sammen nominelle omsetningstall fra de respektive årene selskapene ble kjøpt opp utgjør dette en total omsetning på nær 2 mrd. kroner.

Når vi ser på nominelle tall for omsetning og antall årsverk i overdratte virksomheter har Norconsult AS (med datterselskaper) hatt den største oppkjøpsvirksomheten, etterfulgt av Multiconsult AS. Deretter følger Rambøll Norge AS, Sweco Norge AS, Cowi AS og til slutt Asplan Viak AS. Oppkjøpene utgjør en betydelig andel av selskapenes totale vekst i perioden. For perioden 2010-2015 finner vi at Rambøll Norge AS har den største oppkjøpsvirksomheten relativt til egen vekst, etterfulgt av Norconsult AS (med datterselskaper). Generelt finner vi at omsetning og antall årsverk i de overdratte virksomhetene utgjør mellom 15 og 65 prosent av de overtakende selskapenes totale vekst.

²⁸ Sum av nominelle tall per år. Reell omsetning i oppkjøpte virksomheter er høyere.

4. Referanser

Asplan Viak, 2017. *Om Asplan Viak*. [Internett]

Available at: <https://www.asplanviak.no/om-asplan-viak/>
[Funnet 24 5 2017].

Cowi AS, 2017. *Om Cowi*. [Internett]

Available at: <http://www.cowi.no/topmenu/aboutcowi/>
[Funnet 24 5 2017].

Egeland, M., 2012. Universum Topp 100 Professional - COWI. *Universum*, Issue 2.

Karlberg, L. A., 2004. *Scandiaconsult blir Rambøll*. [Internett]

Available at: <https://www.nyteknik.se/digitalisering/scandiaconsult-blir-ramboll-6445018>
[Funnet 17 8 2017].

Multiconsult ASA, 2017. *Kort om Multiconsult*. [Internett]

Available at: <http://www.multiconsult.no/om-oss/kort-om-multiconsult/>
[Funnet 24 5 2017].

Norconsult AS, 2017. *Om organisasjonen*. [Internett]

Available at: <http://www.norconsult.no/om-oss/organisasjon/?targetId=cbody&method=insert>
[Funnet 24 5 2017].

Proff, 2017. *Proff Forvalt - Utvidet firma- og regnskapsinformasjon*. [Internett]

Available at: <https://www.forvalt.no>
[Funnet 24 5 2017].

Rambøll Norge AS, 2017. *Om oss*. [Internett]

Available at: <http://www.ramboll.no/about%20us>
[Funnet 24 5 2017].

SSB, 2017. *Tabell: 08888: Næring 71.1 Arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet. Omsetning, etter tjenestegruppe og næringsundergruppe (SN2007). Foretak*. Oslo : SSB.

SSB, 2017. *Tabell: 08981: Konsumprisindeks, historisk serie, etter måned (2015=100)*. Oslo: SSB.

Store norske leksikon, 2009. *Grøner AS*. [Internett]

Available at: https://snl.no/Gr%C3%B8ner_AS
[Funnet 17 8 2017].

Store norske leksikon, 2009. *Norconsult AS*. [Internett]

Available at: https://snl.no/Norconsult_AS
[Funnet 17 8 2017].

Sweco Norge AS, 2017. *Om Sweco*. [Internett]

Available at: <https://www.sweco.no/om-oss/>
[Funnet 24 5 2017].

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

post@osloeconomics.no
Tel: +47 21 99 28 00
Fax: +47 96 63 00 90

Besøksadresse:
Dronning Mauds Gate 10
0250 Oslo

Postadresse:
Postboks 1540 Vika
0117 Oslo